

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 292/04-6

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. októbra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi - farnosti B., zastúpenej advokátkou JUDr. A. T., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva zaručeného v čl. 24 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom riaditeľky Základnej školy B. spočívajúcim v nepredĺžení pracovnej zmluvy katechétky farnosti v súvislosti so zabezpečovaním výučby predmetu náboženská výchova na Základnej škole B. a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi - farnosti B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. júla 2004 doručená sťažnosť (zo 7. júla 2004) Rímskokatolíckej cirkvi - farnosti B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. T., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva zaručeného v čl. 24 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom riaditeľky Základnej školy B.

Sťažovateľka prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne uviedla, že k porušeniu jej základného práva zaručeného v čl. 24 ods. 3 ústavy, podľa ktorého cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy, najmä zriaďujú svoje orgány, ustanovujú svojich duchovných, zabezpečujú vyučovanie náboženstva a zakladajú rehoľné a iné cirkevné inštitúcie nezávisle od štátnych orgánov, došlo postupom riaditeľky Základnej školy B., ktorá odmietla predĺžiť katechétku farnosti M. K. pracovnú zmluvu, na základe ktorej vyučovala na Základnej škole B. predmet náboženská výchova, s odôvodnením, že menovaná nespĺňa kvalifikačné predpoklady pre výučbu uvedeného predmetu, a to aj napriek tomu, že Okresný úrad Michalovce udelil 25. marca 2002 M. K. výnimku z vysokoškolského vzdelania podľa § 5 ods. 7 písm. e) nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 249/1992 Zb. o platových pomeroch zamestnancov v rozpočtových a v niektorých ďalších organizáciách a orgánoch v znení neskorších predpisov.

Svoje rozhodnutie nepredĺžiť katechétku farnosti M. K. pracovnú zmluvu, na základe ktorej vyučovala na Základnej škole B. predmet náboženská výchova, oznámila riaditeľka Základnej školy B. menovanej listom z 1. júla 2002. V uvedenom liste, kópiu ktorého predložila sťažovateľka ústavnému súdu v prílohe svojej sťažnosti, sa uvádza: „Dňa 28. 06. 2002 sme dostali Vašu žiadosť o zmenu pracovnej zmluvy. Vašej žiadosti nemôžeme vyhovieť, pretože nespĺňate kvalifikačné predpoklady a to – vysokoškolské vzdelanie učiteľského smeru a príslušného predmetu ktorý chcete vyučovať – teda Náboženskú výchovu.

(...)

Základná škola B. od 01. 04. 2002 na základe ustanovenia § 5 ods. 1 zákona SNR č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a v školskej samospráve v znení neskorších predpisov sa stala právnym subjektom. Prechodom na právny subjekt uznala všetky záväzky predchádzajúceho zamestnávateľa OÚ Michalovce. Medzi inými sme uznali aj zmluvu uzatvorenú do 30. 06. 2002 s Vami i udelenie výnimky zo vzdelania, ktorá Vám platí dovtedy kým platí Vaša pracovná zmluva.

Od 01. 04. 2002 prijímanie nových zamestnancov sa riadi podľa zákona o verejnej službe SNR 313/2001 Zb. Podľa § 2 odst. 1 písm. c, a odst. 3 písm. b, nespĺňate kvalifikačné predpoklady. Zákon nepozná výnimku.

Riaditeľstvo ZŠ B. má veľký záujem aby všetci pracovníci mali požadované odborné vzdelanie. Táto podmienka platí aj pri uzatváraní aj pri predĺžovaní pracovnej zmluvy.“

V tejto súvislosti sťažovateľka namieta: „(...) týmto konaním riaditeľky základnej školy v B. PaedDr. V. V. bolo porušené (...) ústavné právo zakotvené v čl. 24 ods. 3 Ústavy SR. Cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy, najmä zriaďujú svoje orgány, ustanovujú svojich duchovných, zabezpečujú vyučovanie náboženstva a zakladajú rehoľné a iné cirkevné inštitúcie nezávisle od štátnych orgánov t. j. bez ich rozhodovania alebo ingerencie môžu zabezpečovať výučbu náboženstva.

Sťažovateľ, aby zabezpečil vyučovanie náboženstva na základnej škole v B. musel sám dp. A. Z., farár začať vyučovať náboženstvo na škole.

Podľa platnej legislatívy SR štát hospodársky zabezpečuje činnosť cirkvi. Do toho patrí aj finančné zabezpečenie učiteľov náboženstva. Škola má skúmať kvalifikačné predpoklady, pričom stanovisko cirkvi kto tieto predpoklady spĺňa by malo byť záväzná, za účelom finančného ohodnotenia učiteľa náboženstva.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd svojím rozhodnutím vyslovil, že postupom riaditeľky Základnej školy B. bolo porušené základné právo Rímskokatolíckej cirkvi - farnosti B. garantované v čl. 24 ods. 3 ústavy zabezpečiť výučbu náboženstva nezávisle od štátnych orgánov.

II.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľky (resp. jej právnej zástupkyne) alebo ďalších účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2. Podľa čl. 24 ods. 3 ústavy cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti samy, najmä zriaďujú svoje orgány, ustanovujú svojich duchovných, zabezpečujú vyučovanie náboženstva a zakladajú rehoľné a iné cirkevné inštitúcie nezávisle od štátnych orgánov.

Článok 24 ods. 3 ústavy poskytuje cirkvám a náboženským spoločnostiam právo vykonávať v ňom vymenované činnosti nezávisle od štátnych orgánov. Nezabavuje však cirkvi a náboženské spoločnosti povinnosti zachovávať pri všetkých svojich činnostiach vrátane činností podľa čl. 24 ods. 3 ústavy (napr. pokiaľ ide o ich pracovnoprávnu alebo občianskoprávnu stránku) právny poriadok Slovenskej republiky (obdobne napr. III. ÚS 64/00). Ustanovenie čl. 24 ods. 3 ústavy predstavuje ústavnú garanciu inštitucionálnej nezávislosti cirkví a náboženských spoločností spočívajúcu v nezávislosti od rozhodovania alebo ingerencie štátnych orgánov v otázkach duchovného a vnútrocirkevného života, najmä pokiaľ ide o doktrínálne a vieroučné otázky, rozhodovanie o otázkach organizačnej štruktúry a poriadku, zakladanie cirkevných inštitúcií, rozhodovanie o personálnych otázkach týkajúcich sa ustanovovania duchovných a obsadzovania funkcií v cirkevných inštitúciách, ako aj pokiaľ ide o vyučovanie náboženstva v cirkevných inštitúciách a ustanovizniach v rámci vnútrocirkevného života.

Účelom takto ústavne vymedzenej nezávislosti cirkví a náboženských spoločností je garantovať inštitucionálne podmienky pre reálne uplatnenie základného práva na slobodu vyznania a viery (čl. 24 ods. 1 ústavy), ako aj základného práva slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru (čl. 24 ods. 2 ústavy) garantovaných fyzickým osobám pod jurisdikciou Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o činnosť cirkví a náboženských spoločností v oblasti služieb realizovaných vo verejnom záujme vrátane výučby náboženstva (náboženskej výchovy) na základných a stredných školách, ktorých zriaďovateľom nie je cirkev alebo náboženská spoločnosť, nemožno z čl. 24 ods. 3 ústavy vyvodzovať, že poverenie na výučbu náboženstva (náboženskej výchovy) vydané príslušnou cirkevnou vrchnosťou konkrétnej osobe (kánonická misia) vylučuje oprávnenie riaditeľa školy posúdiť, či uvedená osoba spĺňa ďalšie zákonom ustanovené predpoklady pre výkon práce (vrátane odbornej a pedagogickej spôsobilosti) podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, a v rozsahu oprávnení vyplývajúcich mu z príslušných (najmä pracovnoprávných) predpisov rozhodnúť o uzavretí, zmene, prípadne skončení pracovného pomeru s takouto osobou. Výkon uvedeného oprávnenia riaditeľa školy nemožno považovať za mocenský zásah štátu do autonómneho postavenia cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

Rozhodnutím riaditeľky školy o nepredĺžení doby, na ktorú bola uzavretá pracovná zmluva s konkrétnou osobou - učiteľkou náboženskej výchovy, nemohlo preto v danom prípade dôjsť k porušeniu čl. 24 ods. 3 ústavy, najmä ak z okolností prípadu vyplýva, že výučba náboženskej výchovy na danej škole mohla byť zabezpečená inou osobou (duchovným) danej cirkvi.

Táto skutočnosť zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti sťažovateľky z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, tak ako je uvedené vo výroku rozhodnutia.

Pokiaľ ide o otázku zákonnosti postupu riaditeľky Základnej školy B. ako štatutárneho orgánu zamestnávateľa vo vzťahu k pani M. K. ako zamestnankyni Základnej

školy B., túto nebolo potrebné vzhľadom na predmet sťažnosti a okolnosti prípadu osobitne riešiť. Navyše, ide o spor medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ktorého prejednanie a rozhodovanie patrí do právomoci všeobecných súdov (§ 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, § 14 Zákonníka práce v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy).

3. Vzhľadom na skutkové okolnosti uvedeného prípadu mal ústavný súd navyše za preukázané, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť po uplynutí zákonom stanovenej lehoty.

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde možno sťažnosť podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu (do základných práv alebo slobôd sťažovateľa). Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Sťažovateľka sa už obrátila na ústavný súd sťažnosťou z 24. februára 2004 doručenou ústavnému súdu 26. februára 2004 (vec vedená na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 141/04) a následne sťažnosťou zo 14. mája 2004 doručenou ústavnému súdu 17. mája 2004 a doplnenou ďalším podaním z 19. mája 2004 doručeným ústavnému súdu 24. mája 2004 (vec vedená na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 202/04).

Z obsahu sťažnosti sťažovateľky zo 7. júla 2004 a z k nej pripojených listinných dôkazov s prihliadnutím na skutočnosti známe zo spisov vo veciach vedených na ústavnom súde pod sp. zn. III. ÚS 141/04 a III. ÚS 202/04 vyplýva, že sťažovateľke bolo nepredĺženie pracovnej zmluvy na miesto katechétky farnosti v súvislosti so zabezpečením výučby predmetu náboženská výchova na Základnej škole B. oznámené listom zo 4. októbra 2002 (o čom svedčí obsah listu Inšpektorátu práce Košice z 26. januára 2004). Sťažovateľka sa o uvedených skutočnostiach, ktorými malo dôjsť k zásahu do ňou uvedených práv, nepochybne dozvedela v období od 4. októbra 2002 do 16. mája 2003, keď sa opakovane obrátila v uvedenej veci podnetom na Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, ako to

vyplýva z listu riaditeľky odboru kontroly Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 10. júna 2003.

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti v rámci predbežného prerokovania návrhu v zmysle § 25 zákona o ústavnom súde vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej sťažnosť v zmysle čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (napr. I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 55/02, III. ÚS 62/02). Jednou zo zákonných podmienok pre jej prijatie na ďalšie konanie je jej podanie v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa.

Z uvedeného vyplýva, že zákonom stanovená lehota na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pokiaľ ňou sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv a slobôd postupom, resp. rozhodnutím riaditeľky Základnej školy B. (zo sťažnosti sťažovateľky z 24. februára 2004 nebola táto skutočnosť zrejماً vzhľadom na označenie Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako orgánu, proti ktorému sťažnosť smeruje), uplynula najneskôr 16. júla 2003.

V čase, keď sa sťažovateľka domáhala ochrany svojich práv na ústavnom súde podľa čl. 127 ústavy vo vzťahu k označenému zásahu zo strany riaditeľky Základnej školy B., lehota stanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom už uplynula.

Po predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľky dospel ústavný súd k záveru, že okrem zjavnej neopodstatnenosti existuje aj ďalší dôvod brániaci prijatiu sťažnosti na ďalšie konanie spočívajúci v jej oneskorenosti (podaní po zákonom stanovenej lehote).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2004